

TÓTH PÉTER

RAJZ 5

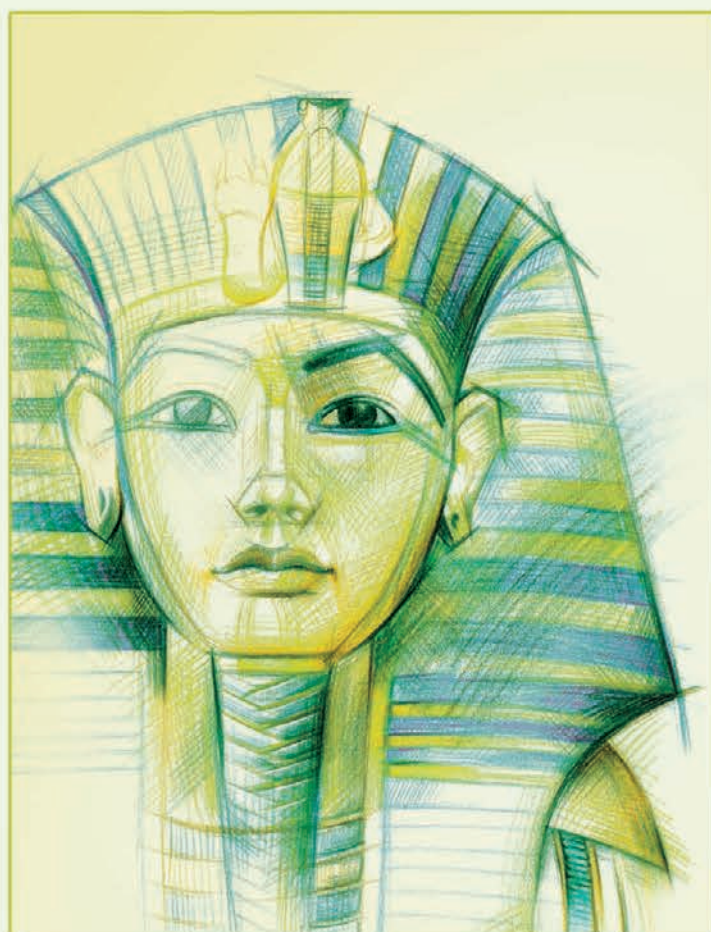
és
vizuális kultúra

TÓTH PÉTER

RAJZ 5

és
vizuális kultúra

Hatodik, változatlan kiadás
Mozaik Kiadó – Szeged, 2017

Kedves Gyerekek!

Könyvünkben hosszú utazást teszünk, melynek során több ezer éves művészeti technikákkal is találkozhatunk. A képzőművészet története ugyanis egyidős az emberiség történetével. E hosszú idő alatt az alkotó emberek sokféle technikát használtak gondolataik látható megfogalmazására.

Könyvünk segítségével bepillantást nyerünk az őskor, ókor és kora középkor művészetébe. Megismerjük az őskor emberének kőbe vésett rajzait, égetett agyagedényeit, az ókori mesterek csodálatos szobrait, színes mozaikjait, valamint az e korszakokban emelt legjelentősebb építményeket.

Elméleti tudásunkat temérdek rajzos feladat segítségével próbáljuk majd elmélyíteni. Aki megtanul rajzolni, könnyebben képes megismerni az őt körülvevő világot, tájékozódni térben és időben.

Munkánk során elsajátítjuk a leggyakoribb, egyszerű művészeti technikákat. Ezek segítségével majd saját alkotásokat is létrehozhattok.

Könyvünkben néhány fogalmat, kifejezést *-gal jelöltünk. Ezek magyarázatát megtalálhatjátok a kötet végén lévő kislexikonban. Az ugyanott található képjegyzékben a kötetben lévő épületekről, műalkotásokról adunk információkat. Az általatok elvégzendő feladatokat pedig az alábbi kis képekkel jelöltük.

Színezd vagy fessd ki temperával!

Vágd ki és ragaszd be a gyűjtött képeket!

Rajzold meg!

Rajzold meg színessel!

Mintázd meg!

Rajzolj kihegyezett hurkapálcával!

Rajzolj filctollal!

Figyeld meg!
Keress, gyűjts, nézz utána!

Oldd meg a feladatot!
Ismételd át a korábban vagy más órákon tanultakat!

A pont és a vonal

Játékos feladatok

Minden tudatos alkotómunka alapja a pontos ábrázolás. A rajzolás széles eszköztára sokféle megoldási lehetőséget kínál számunkra.

A ceruza, a szénrúd, a filctoll, a golyóstoll, a tusba vagy tintába mártott hurkapálca más-más nyomot hagy a papíron.

A rajzlapunkon rajzoláskor különféle egyszerű jeleket használunk. Ezek a látható jelek: a pont, a vonal és a folt. Idegen szóval vizuális* jeleknek nevezzük őket. Ennek a három alapelemnek a variálásával sokféle hatást elérhetünk a rajzlapon.

Hegyezz ki egy hurkapálcikát, egy másiknak a végét pedig vágd laposra! Tusba vagy tintába mártva húzz velük vonalakat a papírodon! Mit figyeltél meg?

A vonalak mellett pontokat is használhatsz a felület kitöltéséhez. Próbáld meg többféle alakzatot létrehozni a pontokból, vonalakból!

Készíts vonalrendszereket az alábbi felületeken a szabályok szerint!

párhuzamos, szögletesen
megtört vonalak

párhuzamos
hullámos vonalak

párhuzamos, íves és
szögletes vonalak

egymást keresztező
egyenes vonalak

egymást keresztező
íves vonalak

egymást érintő, de nem
keresztező egyenes vonalak

Figyeld meg az alábbi rajzokat! Milyen szabályszerűség jellemző a vonalakra az egyes munkák esetében?

A következő természeti jelenségeket, fogalmakat próbáld kifejezni pontokkal és vonalakkal!

Alkalmazd külön-külön és együtt is ezeket az elemeket!

viharos tenger (párhuzamos vonalrendszer)

világűr (szórt elrendezésű pontok)

napsütés (sugaras vonalrendszer)

tűz (hullámos vonalrendszer)

Rajzoljatok egy nagy csomagolópapírra közösen egy önmagát nem keresztező, zárt, minél hosszabb vonalat! Ügyeljtek arra, hogy a vonalnak vissza kell térnie önmagába!

Adjatok magatoknak játékszabályt! Például: egyikőtök csak vízszintesen, a másik csak függőlegesen húzhatja a vonalat; míg egyikőtök csak íves, addig a másik csak egyenes vonallal dolgozhat. A vonal megrajzolását felváltva folytassátok!

Oszlopok és arányok

Építészeti feladatok

Az építészetet meghatározó fő kérdések: Mi az épület szerepe, anyaga, és milyen a szerkezete? A szerkezet lényege a támasz (pl. fal) és a teher (pl. tető). Az ókori kultúrák művészetében az alátámasztást az oszlop jelenti, a teherhordó szerepet pedig a gerenda töltötte be (lásd a 69. oldalon). E két építészeti elem alakja és arányai művészeti korszakonként változnak. A görög építészet gazdag formakincsét a későbbi korok építészei is előszeretettel használták. Harmonikus arányrendszerüket tanulmányozhatjuk a három fő oszloprenden.

A Parthenón az athéni Akropoliszon*. Az ókori görög világ legnagyobb temploma az idők folyamán erősen lepusztult

Az oszlop fő részeit az emberi testrészekhez hasonlóan nevezték el. Figyeld meg, hogyan függ össze az emberalak és az oszlop részeinek az aránya!

oszlopfő

oszlopanyak

oszloptörzs

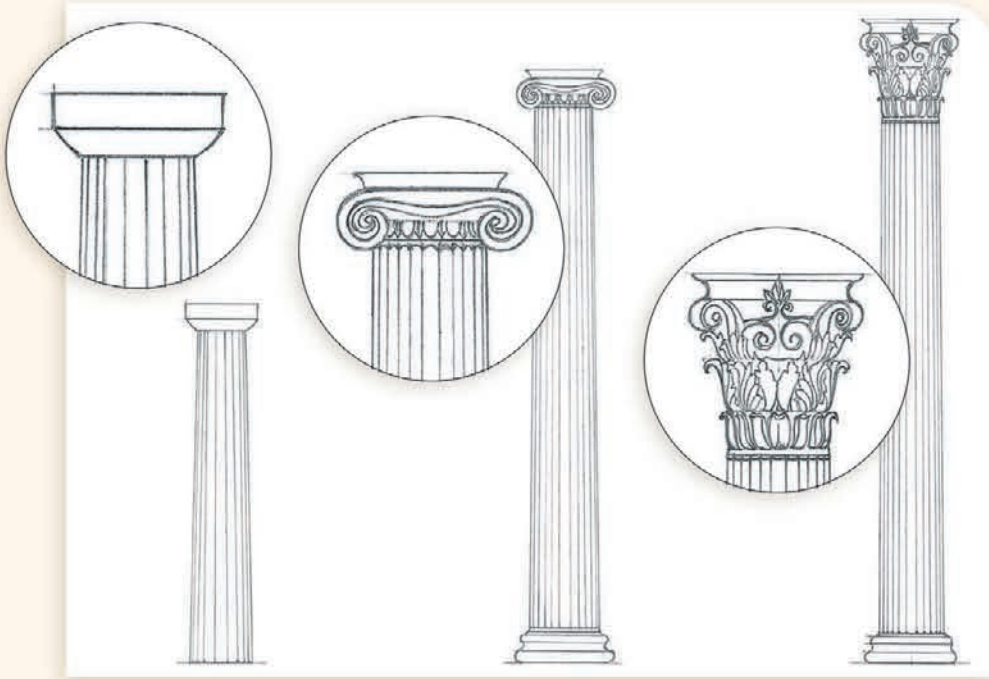
lábazat

A kariatidák az oszlopokat helyettesítő nőalakok. Szép csarnokuk szintén az athéni Akropoliszon található

A legrégebbi görög oszlopfajta a **dór**. A többi oszlophoz képest egyszerűbb formájú. Zömök, vaskos arányú, kevésbé díszített tartóelem. Dór oszlopokon nyugszik például a legnagyobb ókori görög templom, a Parthenón is. A **ión oszlop** a dórnál kecsesebb arányú. Az oszlopfő díszesebb, kettős csigavonal, ún. voluta ékesíti. Az oszloptörzs vájatai sűrűbben helyezkednek el, mint a dór oszlop esetében. Az alsó részén megjelenik a díszes oszlopláb. Ión stílusban épült például az Akropoliszon található Erechteion-templom.

A három görög oszlopfajta közül a **korinthuszi oszlop** a legdíszesebb. Az oszlopfő kehely alakú, felületét akantuszlevelek ékesítik. Az oszloptörzs sűrű vájatosága hasonló a ión oszlopéhoz, az oszlopláb díszesen kiképzett. Szép korinthuszi oszlopokat találunk például az athéni Olümpeionban.

Töltsd ki a táblázatot a fenti képek és a szöveg alapján! Írd a jobb oldali képek betűjelét a megfelelő körbe! Az oszlopfőket rajzold meg!

Oszlop-fajta neve	☐	☐	☐
Oszlopfő			
Lábazat			

Az ókeresztény építészet

A Galla Placidia-mauzóleum makettje

A Római Birodalom 395-ben kettészakadt egy keleti és egy nyugati részre. A nyugati rész keresztény művészetét ókereszténynek, a keletiét bizánci művészetnek hívjuk.

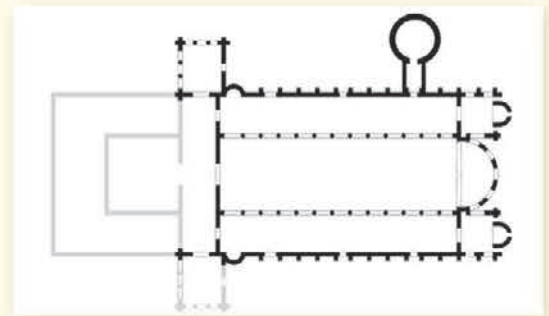

Elevenítsd fel, mit tanultál erről történelemórán! Hol és miért gyülekeztek kezdetben a keresztények? Melyik császár engedélyezte számukra a szabad vallásgyakorlást?

A Sant'Apollinare in Classe [szan apollináre in klassze] bazilika és alaprajza (Ravenna)

A szabad vallásgyakorlás engedélyezése után az ókeresztények már templomokat is építhettek maguknak. A későbbi keresztény templomok mintájául szolgáltak nagyméretű bazilikáik.

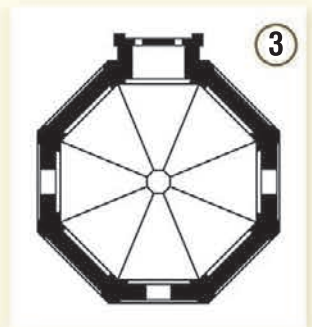
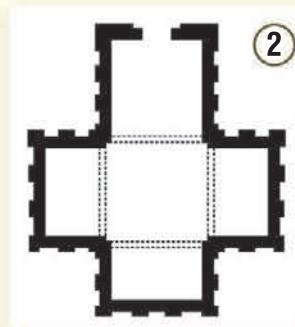
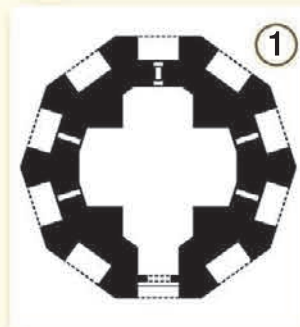
A bazilikák mellett elterjedt a mauzóleumok és kápolnák építése is. Ezek általában középpontos elrendezésű (centrális) építmények.

Nézz utána, mit jelent a mauzóleum és a kápolna kifejezés! Milyen célt szolgáltak ezek az építmények?

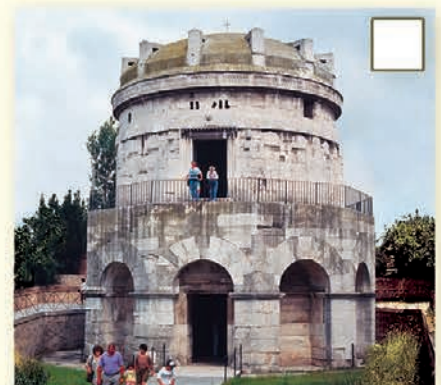
Melyik alaprajz melyik építményhez tartozik? Írd az üres négyzetekbe a megfelelő alaprajz számát!

Galla Placidia [galla placsidia] mauzóleuma

A firenzei Battistero [battisztéró] (keresztelőkápolna)

Theodorik császár mauzóleuma

Az itáliai Ravenna városában a San Vitale [szan vitále] bazilika mellett áll Galla Placidia mauzóleuma. Belsejében a falakon szépséges mozaikok találhatóak. A kisméretű sírépítmény alaprajza kereszt alakú. Az új vallás, a kereszténység építészetében később általánosan elterjedt ez az elrendezés.

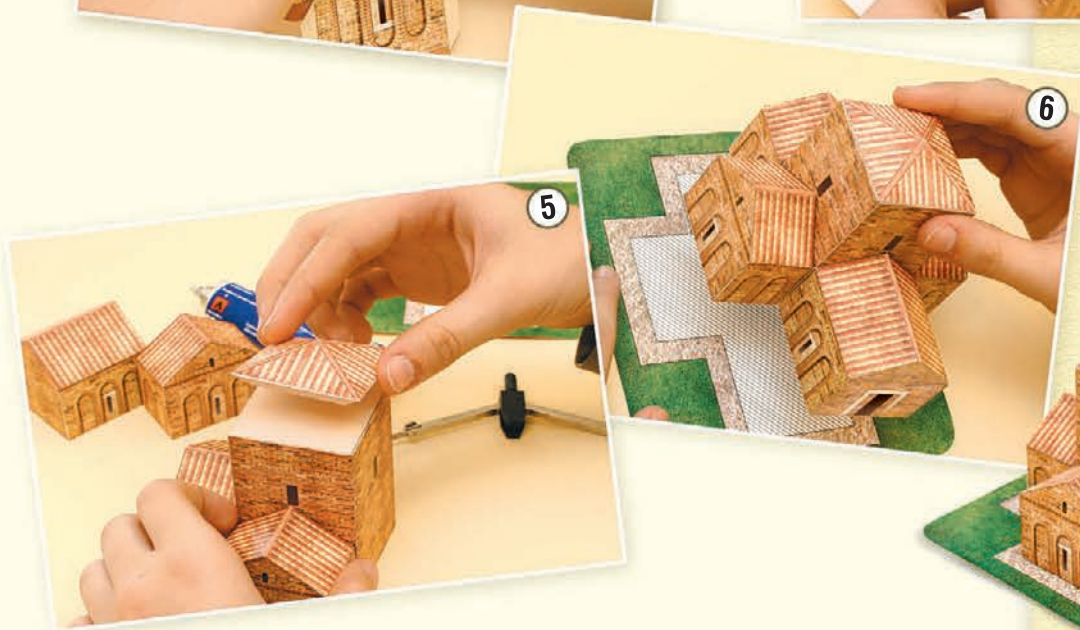
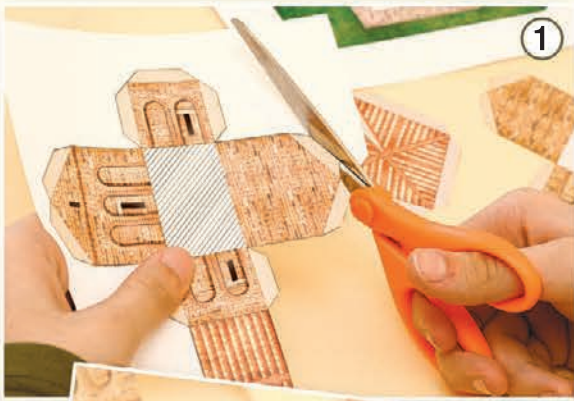

Készítsd el az épület makettjét a kötet melléklete és az utasítások alapján!

A feladathoz szükséges anyagok, eszközök: olló, papírragasztó, körző, vonalzó.

Az elkészítés lépései:

1. Vágd ki pontosan az egyes darabokat!
2. Karcold meg körzővel (vonalzó segítségével) a hajtási éleket!
3. Hajtsd be az élek mentén a darabokat!
4. Ragaszd meg egyesével a részeket!
5. Ragaszd össze a makett megfelelő darabjait!
6. Ragaszd fel az építményt az alapra!

Tartalomjegyzék

Bevezető	3
A pont és a vonal	4
Vonaldíszek, sorminták	6
Természeti formák ábrázolása. Vonalas tanulmányrajzok	8
A természet szépsége	10
Természeti formák ábrázolása. Metszetrajzok	12
Az őskori barlangfestmények	14
A látható és a művészi forma	16
Piktogramok	20
Az őskori kőépítmények	22
Mintázási feladatok	24
Az egyiptomi építészet	26
Az egyiptomi emberábrázolás	28
Mezopotámia építésze	30
Oszlopok és arányok	32
A görög szobrászat	34
Az állatok világa	36
A görög vázafestészet	40
A labirintusok	42
Ház – utca – tér	44
Közel és távol	46
A hódító Róma	48
Róma építésze	50
Az ókori mozaikok	52
Színek és árnyalatok	54
A népvándorlás és a honfoglalás kora	58
Az ókeresztény építészet	62
A bizánci művészet	64
A román kori építészet	66
Kislexikon	68
Képjegyzék	70